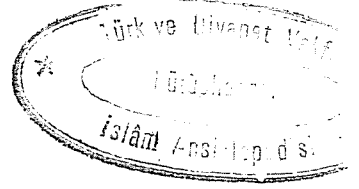

3

OSMANLI ARAŞTIRMALARI

III

Nesir Heyeti — Editorial Board

HALİL İNALCIK — NEJAT GÖYÜNÇ

HEATH W. LOWRY

THE JOURNAL OF OTTOMAN STUDIES

III

İstanbul - 1982

La Turquie et la France à l'époque d'Atatürk (Atatürk devrinde Türkiye ve Fransa), yayınlayan: Paul Dumont ve Jean-Louis Bacqué-Grammont, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1981, X-320 sahife, 1 resim.

Atatürk'ün doğumunun 100. yıldönümü dolayısı ile Türk Araştırmaları Geliştirme Cemiyeti (Association pour le Développement des Études Turques) tarafından ADFP'nin de iştiraki ile hazırlanan bu eser, kökü XVI. yüzyılda Kanunî Sultan Süleyman devri başlarına kadar uzanan Türk-Fransız yakınlaşmasına bir katkıda bulunmak maksadı ile meydana getirilmiştir. Bu ilişkiler Bourbon hanedanından olup son Bizans imparatoru ile evlenmek üzere İstanbul'a geldiği, sonradan Fatih Sultan Mehmed'in hizmetine alındığı, hatta Cem Sultan'ın da annesi olduğu rivayet edilen bir prenses efsanesi ve yine Cem Sultan'ın Fransa'daki aşk maceraları ile daha eskilere götürülmek istenirse de, bu konulardaki bilgilerin hakikatla ne derecede bağdaştığı kesinlikle ortaya konulamamış bulunmaktadır. İki taraflı ilişkiler zaman zaman dostane olmakla beraber, özellikle Birinci Dünya Harbi sırasında kopmuş, Ankara Hükûmeti ve onun lideri Mustafa Kemal Paşa zamanında yeniden olumlu bir gelişme mecrasına girmiştir. Böylece Atatürk, hem modern Türkiye'nin kurucusu, hem de Türk-Fransız ilişkilerinin 1921'den itibaren yeniden düzelmesine neden olan bir devlet adamıdır. Bu bakımdan Fransa'da Türk araştırmaları ile meşgul olanlar bu ortak, iki taraftan bilim adamlarının makalelerinden oluşan kitabı yayınlamayı gerçekleştirmişlerdir.

Eserde yer alan makaleler şunlardır :

Enver Ziya Karal, *L'image de la France chez Atatürk*, s. 1-6; Osman Okyar, *Les rapports franco-turcs vus sous l'angle de la mission de Fethi Okyar comme attaché militaire à Paris (1910-1912)*, s. 7-16; Louis Bazin, *Mustafa Kemal Atatürk et la turcologie française*, s. 17-26; Artun Ünsal, *La bibliothèque française d' Atatürk*, s. 27-44; Sina Akşin, *La Révolution française et la conscience révolutionnaire des nationalistes turcs à l'aube de la guerre d'Indépendance*, s. 45-56; Orhan Koloğlu, *La campagne de Pierre Loti en faveur de la Turquie pendant la guerre d'Indépendance*, s. 57-74; Paul Dumont, *A l'aube du rapprochement franco-turc : le Colonel Mougin, premier représentant de la France auprès du gouvernement d'Ankara (1922-1925)*, s. 75-108; Jacques Thobie, *Une dynamique de transition: les relations économiques franco-turques dans les années 20*, s. 109-160; Tarık Zafer Tunaya, *La France et le français dans la vie universitaire et politique turque*, s. 161-178; Robert Mantran, *L'enseignement français en Turquie entre 1925 et 1930*, s. 179-190; Filiz Yenişehirlioğlu, *Les peintres turcs à Paris*, s. 191-198; François Georgeon, *Aperçu sur la presse de langue française en Turquie pendant la période kémaliste (1919-1938)*, s. 199-214; Zekâi Baloğlu, *Atatürk et l'enseignement religieux en Turquie*, s. 215-228; Jean-Louis Bacqué-Grammont, *L'ambassade de France en Turquie et l'adoption du nouvel alphabet en 1928*, s. 229-256; Bilâl N. Şimsir, *Atatürk et ses amis français (quelques documents)*, s. 257-272; Semih Vaner, *Bilans du régime républicain turc dans la presse française à la mort d'Atatürk*, s. 273-296; Marielle

Kalus, *Bibliographie des publications en langue française sur Atatürk et son époque*, s. 297-320.

Kapağı üzerinde Atatürk'ün eli ile çizilmiş bir portresinin bulunduğu kitapta ayrıca 1921 yılında Atatürk ile Henry Franklin-Bouillon'un birlikte çekilmiş bir fotoğrafı mevcuttur.

İki ülkenin ilim adamları arasında oluşan anlayış ve işbirliği neticesi ortaya konan, Türkiye ile Fransa arasındaki uzun ilişkiler tarihinin kısa fakat önemli bir devresini daha iyi tanıtmaya şüphesiz katkıda bulunacak bu kıymetli eserin yeni çalışmalara örnek olacağı, bir hayli de yankı, hatta eleştiriler uyandıracığı tahmin edilmektedir.

Adnan Şişman

Der Löwe von Temeschwar. Erinnerungen an Ca'fer Pascha den Älteren, aufgezeichnet von seinem Siegelbewahrer 'Ali (Temeşvar arslanı. Koca Cafer Paşa hakkında Mühürdarı Ali'nin hatıraları), giriş, tercüme ve açıklamalar: Richard F. Kreutel, çalışma yardımcısı: Karl Teply, Styria Yayınevi, Graz, Wien, Köln 1981, 296 sahife ve 1 harita (*Osmanische Geschichtsschreiber* 10).

Kısa bir süre önce vefat eden Richard F. Kreutel, yıllardan beri bir dizi Türkçe tarih eserlerinin Almanca çevirilerini giriş ve açıklayıcı bilgiler ekleyerek, yayınlamakta olan, Tarihçilik ile Diplomatiği mesleklerini bir arada yürüten nadir bilim adamlarından birisidir. Bu defa yayınladığı *Der Löwe von Temeschwar*, aslı, yani Türkçe tek yazma nüshası (unicum) Macar İlimler Akademisi Doğu Külliyyatı arasında Török F. 60 numarada kayıtlı olan 193 varaklık *Tarih-i Vak'a-nâme-i Ca'fer Paşa'nın* bir giriş ve açıklayıcı bilgiler ilâve edilmiş Almanca tercümesidir.

Temeşvar'lı Ali eserin yazarıdır. Kendisi, Osmanlı-Habsburg hududunda bizzat yaşadığı harp hatıralarını ve Koca Cafer Paşa'nın kahramanlıklarını anlatmak gayesini güttüğünden, eser 1688'de Cafer Paşa'nın Temeşvar valiliğine getirilişinden 1697'de Zenta'da şehâdetine kadarki olayları kapsamakta, bununla beraber anlatım sırasında daha önceki ve sonraki bazı vakalara da yer verilmektedir. Ali, Cafer Paşa'nın mühürdarı olarak daima yanında bulunmuş, bir çok olayların görgü tanığı olmuştur.

Koca Cafer Paşa, Kreutel'in bir kısım tarihî eserlerdeki ve Mehmed Süreyya'nın *Sicill-i Osmânî*'de verdiği bilgilere ve Ali'ninkilere dayanarak yaptığı karşılaştırmalı açıklamalara göre (s. 13-14) 1630-1640 arasında doğmuş olmalıdır. Arnavut asıllıdır. Sarayda iç-oğlanı olarak terbiye edilmiştir. Aralık 1682'de Kars sancakbeyi, sonra Erzurum, Van (25 Mayıs 1684), Sivas (1685) beylerbeyiliklerine getirilmiş, 1686 ilkbaharında vezir olmuş, Anadolu müfettişi sıfatı ile eşkıya takibine memur edilmiştir. 18 Ekim 1686'da Diyarbekir beylerbeyi olmuş, hemen eyaleti askerleri ile birlikte Macaristan Seferi'ne katılmıştır. 1686/1687 kışını Belgrad'ta geçiren Cafer Paşa, 1687 yazında Petervaradin'de Tuna köprüsü muhafazasına memur edilmiş, aynı sene sonunda veya